

Освіта
для успіху
громадська організація

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

«Чим коворкінг відрізняється від навчальної майстерні та як перетворити навчальну майстерню на коворкінг»

за результатами проєкту «Зміцнення місцевої економіки та доброго врядування», який впроваджувався ГО «Освіта для успіху» за грантової підтримки Ради Європи у рамках програми "Децентралізація і реформа публічної адміністрації в Україні"

Автори: національні експерти Дацишин Маркіян, Дятленко Сергій, Савицький Іван, Пелипенко Марія, Ємшина Оксана

Проєкт впроваджувався протягом червня-жовтня 2022 року у п'яти обраних на конкурсі закладах освіти Львівської (ліцей "Львівський", Пустомитівський ліцей №1), Тернопільської (Копичинецький ліцей №2) та Хмельницької (Городоцький ліцей №4, Крупецький ліцей) областей. Заклади отримали сучасне обладнання та консультаційну підтримку запуску нового формату роботи.

Цей проєкт не про лише нове обладнання для шкільних майстерень (як може здатися на перший погляд), а про нову роль школи у громаді та про новий інструмент (відкритий шкільний коворкінг) для розкриття творчого і підприємницького потенціалу учнів і дорослих жителів, а також переселенців.

У соціальних мережах чи на офіційних веб-сторінках ми часто бачимо гарно обладнані шкільні навчальні майстерні. Але ж інших нам не показують. А їх, насправді більшість, переважна більшість. Та це і не дивно, адже обладнати навчальну майстерню коштує значних коштів, яких в органах місцевого самоврядування завжди не вистачає, особливо в теперішній час воєнного стану. А якщо таких навчальних майстерень потрібно обладнати 10? а 20? а 50? Тому, в кращому випадку, обмежуються якимось точковим поповненням матеріалами, як спортивну залу м'ячами, в гіршому – питання відкладають на дно шухляди, а найчастіше – навіть не виносять на порядок денний.

То ж шкільні навчальні майстерні мають застаріле збережене обладнання 60-70-х років минулого сторіччя (ручні чи ножні швейні машини, фрезерні та токарні верстати по металу, верстаки та лещата). А інколи, за відсутності й такого, площі майстерень перетворюються в навчальні кабінети, бібліотеки, склади тощо.

Не сприяв розвитку навчальних майстерень і застарілий зміст трудового навчання, спрямований на здобуття робітничої професії, що дістався нам у спадок ще від радянської школи. Лише на початку 2000-х почалися зміни, спрямовані на заміну самих підходів до завдань навчального предмета, а відтак, і до підготовки вчителя трудового навчання/технологій, і до обладнання навчальних майстерень. На зміну предметно-операційній системі в трудовому навчанні прийшла проектно-технологічна, з'явилися варіативні модулі, діти стали проєктувати та виготовляти індивідуальні вироби, проявляти творчість в процесі роботи, перестали заглиблюватися в технічні деталі, які ніколи на практиці не зустрінуться в їх житті.

А під це з'явилися навчальні майстерні із сучасним обладнанням. Такі майстерні не з'являються на порожньому місці і потрібно прикласти багато зусиль для їх формування. Їх поява, насамперед, пов'язана з вчителем та його рівнем професійної мотивації. Обладнати сучасну навчальну майстерню коштує досить дорого. Так, з нашого досвіду, для столярної майстерні потрібно орієнтовно 300-400 тис. грн., для кулінарної – 200-500 тис. грн., для швейної – 350 тис. грн. І якщо вже були витрачені такі кошти, то обладнання має використовуватися (працювати), інакше воно досить швидко зістаріється і при такій швидкоплинній зміні технологій стане раритетом так і не відпрацювавши закладений ресурс.

В однокомплектній школі, за найліпшої ситуації, маємо 10 год. на тиждень трудового навчання/технологій на одну навчальну майстерню, за наявності двох комплектів кількість годин подвоюється. Цього замало, бо на рік сумарно виходить 350 навчальних годин. Враховуючи особливості побудови освітнього процесу в цілому, навчального процесу з трудового навчання і технологій та кожного уроку зокрема маємо:

- Освітній процес побудовано так, що за 1 рік в школі відбудеться 10 год x 35 навчальних тижнів = 350 уроків. Якщо врахувати, що урок триває 45 хв, то в результаті буде 262 академічні години.

- Навчальний процес з трудового навчання/технологій передбачає уроки чи їх частини, під час яких не відбувається використання обладнання (вступні уроки, маркетингові дослідження, проєктування, захист проєктів, графічна грамотність тощо). Таких орієнтовно 20 %.

- Самі уроки трудового навчання побудовані таким чином, що учні не мають змоги весь час виконувати технологічні операції. Потрібно відволікатися на організаційні моменти, вступний та поточний інструктаж, підготовка і прибирання робочого місця. Це ще мінус 20-25%.

В результаті навіть найбільш затребуване обладнання працюватиме не більше 160 годин на рік. Висновок напрашується сам: за наявності сучасного обладнання варто підвищити інтенсивність його використання. Зробити це можна шляхом відкриття нових опцій в діяльності навчальної майстерні.

Такими опціями можуть бути:

- Відкриття на базі навчальної майстерні гуртків та клубів для учнів і молоді. Вони можуть бути як шкільними, в рамках освітньої програми закладу загальної середньої освіти, так і позашкільними, з використанням бази закладами позашкільної освіти чи закладами культури.

- Використання бази навчальних майстерень для навчального процесу учнів та учениць інших закладів загальної середньої освіти, що не мають своєї. В режимі роботи міжшкільних ресурсних центрів (МРЦ). Це коли створюють дороговартісну базу для вивчення окремих предметів (навчальна майстерня, тир, басейн, кабінет музичного мистецтва тощо) в одному закладі освіти, а інші заклади освіти використовують цю базу на договірних засадах. Навколо таких баз формується і кадрове забезпечення вивчення предметів і навчально-методичне.

На базі швейного коворкінгу Городоцького ліцею № 4 працює гурток сусіднього ліцею № 3 з польською мовою навчання

- Допуск до роботи в навчальних майстернях дорослого місцевого населення. Не кожна сім'я має весь перелік сучасного обладнання для виконання господарських і побутових справ, та і не потрібно у кожному господарстві мати, приміром, фрезер чи рейсмус, пароконвектомат чи вишивальну машину. То ж отримати можливість профрезерувати кришку майбутнього стільчика чи спекти смачний коровай буде дуже хорошою можливістю для місцевих жителів. Така можливість підвищить спроможність у забезпеченні товарами першої необхідності в умовах воєнного стану і жителів громади і внутрішньо переміщених осіб.

Усі шкільні коворкінги учасники проєкту надавали доступ дорослому населенню громади.

В швейному коворкінгу Городоцького ліцею № 4 батьки учнів окремих класів виготовляли для своїх дітей чохли для планшетів, м'які іграшки.

В кулінарному коворкінгу Крупецького ліцею місцеві майстрині змагалися у випіканні хліба та короваїв.

Мешканець Копичинець Т має хобі - робить авторські підсвічники. Але використовував для цього досі лише ручний інструмент. Тому втішився, коли отримав можливість займатися улюбленою справою на сучасному

електрообладнанні у столярному коворкінгу. Це не тільки прискорило роботу, але й підвищило якість обробки виробів.

Оскільки матеріально-технічну базу закладів загальної середньої освіти забезпечує засновник (місцева рада), то й питань щодо широкого використання такої бази не повинно виникати.

Так ми підійшли до базових ознак шкільних коворкінгів, які характеризують організаційну структуру їх діяльності. Можна сказати, що навчальна майстерня перетворюється на шкільний коворкінг, якщо там здійснюється навчальний процес, функціонують гуртки і/чи клуби та створено доступ для місцевих жителів та (за наявності) переселенців.

Для забезпечення цього заклад освіти спільно з органом управління освіти мають узгодити та прийняти ряд рішень, зокрема, щодо:

- Дообладнання навчальних майстерень;
- Призначення керівника коворкінгу (завідувача навчальною майстернею);
- Виділення навчальних годин/ставок на гурткову роботу;
- Затвердження графіка роботи шкільного коворкінгу з визначенням часу для роботи з дорослим населенням;
- Визначення способу оплати праці керівника коворкінгу за роботу з дорослим населенням.

Графік роботи швейного коворкінгу Городоцького ліцею № 4

Понеділок – п'ятниця

9.00 – 15.00 заняття згідно з розкладом уроків

Понеділок – четвер

15.00 – 17.00 робота гуртків (за окремим розкладом)

Понеділок – п'ятниця

17.00 – 19.00 заняття для усіх бажаючих (за попередньою домовленістю)

Субота

Працюємо за попередньою домовленістю

Базові ознаки коворкінгів характеризують організаційні форми його роботи. А є ще складові, які характеризують зміст діяльності коворкінгів.

Найперше – це забезпечення формування в учнів підприємницької компетенції. Всіма доступними практичними методами і способами. Це, насамперед, можливість заробляти кошти за рахунок продажі своїх виробів та надання послуг. Далі йдуть обрахунок собівартості виробів, вивчення ринку з метою визначення об'єктів проектування і виготовлення та їх кількості, закупка «розхідників» та матеріалів, ведення «бухгалтерського» обліку, витрати на організаційні цілі тощо. Кошти, звичайно, не можуть бути значними, але без можливості їх отримати та використати теоретична складова підприємницької компетенції, закладеної в державних стандартах освіти, не діятиме.

Найбільш яскраво підприємницька складова проявилася у коворкінгу з вирощування мікрозелені ліцею «Львівський». Там ще до поставки обладнання учні розгорнули розроблення справжнього бізнес-плану з вирощування та продажу пророщеного насіння. Провели дослідження ринку, поспілкувались з потенційними замовниками, склали клієнтську базу, і навіть отримали попередню згоду на постачання своїх товарів.

Вдалими були продажі хлібобулочних виробів за власною рецептурою від кулінарного коворкінгу Крупецького ліцею у продуктових магазинах громади.

Друга складова соціальна. Діяльність усієї організаційної структури має містити елементи, що вирішують соціальні проблеми чи створюють соціальну цінність для громади. Для цього визначаються об'єкти, сфери, які не відповідають уявленням мешканців громади про те, якими вони мають бути.

У кулінарному коворкінгу Крупецького ліцею внутрішньо переміщені особи випікали для себе хліб з борошна, що його надавали як гуманітарну допомогу. Борошна в родини виявилось з надлишком і вони додатково випікали хліб для прикутих до ліжка мешканців громади похилого віку.

Учні Крупецького ліцею провели краєзнавче дослідження, зібрали серед місцевих мешканців старі та актуальні рецепти хліба і готують збірку 17 рецептів "Магія Крупецького хліба". Таким чином кулінарний коворкінг стимулював інтерес до вивчення місцевої історії і традицій.

Третя складова – це вплив на розвиток громади. Діяльність коворкінгу має сприяти зміцненню місцевої економіки та доброго врядування. Через залучення підприємців, взаємодію та співпрацю з владою, створення продуктів цінних для громади. Ще важливіша - роль відкритого шкільного коворкінгу для посилення згуртованості громади. Адже це природний майданчик для налагодження комунікацій між різними категоріями громадян, у т.ч. і переселенців. Саме тут формується коло спілкування активних людей, які можуть генерувати та реалізовувати різні корисні для громади проекти.

Швейний коворкінг Городоцького ліцею № 4 має угоду на пошиття постільної білизни для готелю. Пробна партія вже пошита та пішла в роботу. А також виконав замовлення місцевої влади на пошиття екологічних шоперів. Окрім того, місцева меблева фабрика віддає коворкінгу обрізки меблевої тканини (які раніше йшли в смітник) для виготовлення розвиваючих килимків для немовлят, пуфів та іншого. Так швейний коворкінг сприяє впровадженню у громаді еко-орієнтованого підходу (з елементами циркулярної економіки).

Кулінарний коворкінг у Крупецькому ліцеї посилив продовольчу безпеку громади у воєнний час. Адже після 24 лютого 2022 року місцеві жителі відчули дефіцит

хлібо-булочних виробів, які привозять з-за меж громади. Відтак люди відновили випікання хліба вдома, але не у всіх є належні умови (старі печі або сучасні духовки), тому при подачі заявки на конкурс крупецькі активісти обрали кулінарний коворкінг з відповідним набором обладнання. І тепер 12 видів хліба і випічки роблять у коворкінгу та продають у місцевих крамничках.

Отже, підсумовуючи можна сказати, що відкритий шкільний коворкінг функціонує для здійснення навчального процесу, роботи гуртків/клубів з доступом дорослого місцевого населення, акцентуючи увагу на розвитку творчості, технологічної та підприємницької компетенцій, роблячи вклад у вирішення соціальних питань громади, сприяючи зміцненню місцевої економіки та доброго врядування.

Громадська організація «Освіта для успіху» започаткована у 2018 році освітянами та громадськими активістами під час національного етапу Олімпіади з трудового навчання (технологій) задля створення умов та можливостей для всебічного професійного та особистісного розвитку, зростання і самореалізації дітей; сприяння ініціативам учнів та молоді; організації всеукраїнських та регіональних конкурсів та інших заходів для заохочення талановитих учнів; допомога старшокласникам у виборі професійної спрямованості.

Наша мета – самозарадний і відповідальний молодий громадянин, який/яка досягає успіхів в житті та бере участь у розвитку своєї громади.

Доеднуйтеся до нас:

- на сайті: <https://www.edukraine.org.ua/>
- у соцмережах: <https://www.facebook.com/NGOEFS>

За результатами впровадження проєкту «Зміцнення місцевої економіки та доброго врядування» були розроблені наступні методичні рекомендації, з якими можна ознайомитися за покликанням (QR-кодом поруч). А саме:

1. Чим коворкінг відрізняється від навчальної майстерні та як перетворити навчальну майстерню на коворкінг
2. Вчитель/вчителька, без яких коворкінг не працюватиме
3. Як підібрати обладнання для шкільного коворкінгу
4. Де брати ідеї для проєктів у шкільному коворкінгу
5. Як підготувати виграшну грантову заявку

Методичні
матеріали

«Цей документ створено за фінансової підтримки Ради Європи.

Погляди, висловлені в цьому документі, жодним чином не можуть вважатися такими, що відображають офіційну думку Ради Європи».